

Mári néni gyerekkorában, ott a szülei zsellérlakásában, a sok gyerekek írástudatlansága természetesnek tünt. Férje meg urasági béres gyereke volt, maga is kommenciós cseléd, az se tanult betűvetést. Most mégis a betű felé hajtja Mári nénit valami. Egy kissé az is hajtja, hogy elmondhassa a falu népe róla: Kaszás Mári a hét gyerekéből csak hármat tudott felnevelni a nagy nyomorúságban, de legalább szerencsés lett velük, mert még maga is tanult mellettük...

A kutya újra fel-felvakkant. Az utcán is mozgolódás hallatszik.

— Julis — szólt halkán át a lányának Mári néni, — Julis, azt hiszem készülhetsz.

A lány nagy sóhajjal kiszakítja magát az álomból. Lámpát gyújtanak. Felöltöznek. Julis csomagol. Mári néni ki-be jár. Munkához lát.

Felébred Andris is. Enni kér. És a jobbik nadrágját keresi. Nagy nap van ma. Gimnáziumba iratkozik. Ezért is nem tud tovább aludni.

Mári néni kint az udvaron rendezget, de egy idő múlva benéz a konyhába. Nem néz Julisra, mikor mondja, pedig neki mondja és rajta keresztül az életébe avatkozott világnak:

— Andrist beíratom, és magam is elmegyek estére a tanfolyamra...

Igy beszél csesdesen. Nagy nyugodtság költözött a szívébe. S azt már nem is mondja, csak hozzá gondolja, hogy ennyi tanuló anyja maga sem maradhat írástudatlan.

SZILVIJE SZTRAHIMIR KRANYCSEVIC

FÉRFI A TENGERPARTRÓL (Naš čovo)

Mióta hogy, szegény koldús, kabátujjad üresen lóg?

— *Visz alatt csíndiltak készre, nagyságos uram, fenemőd.*

— *Úgy mennydörgött, mint a ménkü, az ördög hogy el nem vitt csak, Felmásztam az árbócrúdra, hogy kibontsam a zászlónkat.*

— *Füstfelhőben rohant hajónk, hullámokat tépett orra, Életemet tettem akkor a vén hülye Tegethoffra.*

— *Az öböl is alig villant, a magasban ahogv álltam, A tengerből, a nagy füstől, jóformán semmit sem láttam.*

— *Mennydörögve csak rohantunk, hullámvölgyből-hullámhegyre, Mindegy — mondok — csak a zászlónk kifeszüljön a szelekre.*

— *Egyszerre csak észbe kapok, talján fregat fenekedik, S egyik digó, az istenit! a zászlónkra lesekedik.*

— *Az anyádat, hitvány digó! — csak a zászlót óvom-féltem, Lentről meg nagy golyózapor öntöz ám minket serényen.*

— *Csak sejdítem, hogy lepottyan; vele pottyanak le én is, Zuhant, zuhant, de »Evvivá«-t ordibált estében mégis.*

— *En meg: »Ejnye, miért digóul kajáltoz itt ez a béka!«
Admirális! — ordítok én — csak azért is: mink Evviva!*

— *Mi volt aztán? Fene tudja! Nem emlékszem hosszan-hosszan.
Mindkét karom elvesztettem, hát csak koldúlgatok mostan.*

— *Van valami nyögdíjam is, jó emberek adnak rongyot.
A boldogult Tegethoffért minden évben misét mondok.*

— *Az istent csak arra kérem, bocsássa meg vétkeinket.
Ha nem únja, ez évre még, hagyjon életben is minket.*

— *Épp a szűzhöz vagyok útban, csak valahogy le ne késsek.
Addig akarok megtérni, uram, addig, amig élek.*

— *Mert nagyon bánt, jó uram, hogy a digót pocskondiáztam.
Mikor szegény ott zuhant már, életről-halálra váltan.*

— *Egye fene! Admirálist védtem szegény két karommal.
Nem voltam rongy! Ejh, jó uram, ne törődjön a bolonddal.*

(Gál László fordítása)

(Visz [Lissa] sziget az Adrián, 1866-ban nagy tengeri csata zajlott le mellette az osztrák és olasz hajóhad között. Tegethoffi, osztrák tengernagy, Fregat, gyonsiáratú hadihajó, Evviva, »éljen« olaszul.)

Szilvije Sztrahimir Kranysevics 1865-ben született Szeny városában Gimnáziumot végzett, majd beiratkozott a teológiára. Rövidesen kiábrándult a klerikális kétszínűségekből, otthagya a teológiát és a zágrábi tanítóképzőben folytatta tanulmányait. 1888-ban Boszniába költözött, ahol mint tanító és író szolgált, nevelte népét, 1908-ban halt meg.

Verseiben éles harcot folytat a társadalmi igazságtalanságok ellen, megbélyegzi azokat, akik a hatalmasoknak hízelegnek, azokat kiszolgálják. A dolgozó nép költője volt és sokak szerint a modern horvát líra megteremtője. Főbb művei: »Válogatott versek« (1898), »Versek« (1908), »Költői próza« (1912).

Jóval halála után, 1926-ban, megjelent műveinek kritikai kiadása, Zágrábban. Ez év októberében Jugoszlávia népei jelentőségéhez méltóan emlékeztek meg róla halálának negyvenedik évfordulója alkalmából.